

UDHËZUES PËR PARASHTRIMIN E KËRKESAVE

PARA GJYKATËS KUSHTETUESE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Instituti për të drejtat e njeriut

Auswärtiges Amt

Human Rights

UDHËZUES PËR PARAQITJEN E KËRKESAVE NË GJYKATËN KUSHTETUESE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Botues:

Instituti për të Drejtat e Njeriut

Për botuesin:

Margarita Caca Nikollovska

Redaktor:

Sandra Buzlieva

Autori:

Prof.Dr. Gëzime Starova

Lektorim:

Tatjana Stojanovska

Dizajni grafik:

Bisera Atanasovska

Shkup, 2023

Ky udhëzues u hartua me mbështetje financiare nga Ambasada Gjermane. Përmbajtja e tij është përgjegjësi e Institutit për të Drejtat e Njeriut dhe nuk pasqyron pikëpamjet e Ambasadës ose qeverisë gjermane.

PËRMBAJTJEN

Hyrje.....	4
1. Kompetencat e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut	5
2. Procedura për vlerësimin e kushtetutshmërisë së ligjeve dhe kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së rregulloreve dhe akteve të tjera të përgjithshme	6
3. Kërkesa për fillimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë së ligjeve dhe kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së rregulloreve dhe akteve të tjera të përgjithshme, përmbajtja dhe elementet e detyrueshme të kërkesave para Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut	7
4. Vendime të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut për kërkesa	11
4.1. Veprimet e ndërmarra gjatë procedurës dhe shembujt nga praktika	12
4.2. Vendime të Gjykatës Kushtetuese që rrëzojnë kërkesën dhe shembuj nga praktika	14
4.3. Vendimet e Gjykatës Kushtetuese për mosfillimin e procedimit për një kërkesë të paraqitur.....	15
4.4. Vendime të Gjykatës Kushtetuese për pezullimin e procedurës dhe shembuj nga praktika.....	15
5. Devijimet e Gjykatës Kushtetuese nga jurisprudenca e themeluar	17

HYRJJE

Në Republikën e Maqedonisë së Veriut, Gjykata Kushtetuese, dhe gjyqësori kushtetues në përgjithësi, ka historinë e vet të themelimit dhe ushtrimit të veprimtarisë së saj në drejtim të mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të qytetarëve. Në pothuajse gjashtë dekada të ekzistencës së saj, Gjykata Kushtetuese ka ndërtuar një praktikë që mund të shërbejë jo vetëm për të perceptuar zhvillimin e gjyqësorit tonë kushtetues, por edhe për të ofruar udhëzime për zhvillimin dhe promovimin e mëtejshëm të mbrojtjes së ligjshmërisë dhe kushtetutshmërisë. Gjyqësori Kushtetues në vendin tonë u krijua për herë të parë me Kushtetutën e Republikës Socialiste të Maqedonisë, si një nga republikat përbërëse të ish-Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë, që u miratua në vitin 1963, dhe filloi punën më 13 shkurt 1964. Me një histori kaq të madhe dhe të gjatë të ekzistencës dhe veprimtarisë së saj, Republika e Maqedonisë së Veriut është ndër vendet me një periudhë shumë të gjatë të ekzistencës së Gjykatës Kushtetuese dhe jurisprudencës kushtetuese, veçanërisht në krahasim me disa nga vendet në rajon.

Pas pavarësisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, pas shpërbërjes së asaj që si shtet dhe federatë nënkuptohej me termin RSFJ, më 17 nëntor 1991 u miratua Kushtetuta e Republikës së Maqedonisë, që rregullonte parimet themelore të rendit shoqëror të shtetit të pavarur. Në të njëjtin vit, u miratua Ligji Kushtetues për zbatimin e Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë.

Që nga miratimi fillestar i Kushtetutës së Maqedonisë e deri më sot, ajo iu nënshtrua disa ndërhyrjeve për ndryshime në përmbajtjen e saj që u imponuan nga ngjarjet aktuale në vendin tonë, siç ishte nënshkrimi i Marrëveshjes Kornizë të Ohrit 2001 dhe Marrëveshjes së Prespës 2018.

Zhvillimi i gjyqësorit modern kushtetues maqedonas përkon me më shumë se tridhjetë vjet ekzistencë të Republikës së Maqedonisë së Veriut si një shtet i pavarur, pra në këtë kontekst, ne e shohim edhe përgatitjen e këtij Udhëzuesi për ushtrimin e kompetencave të Gjykatës Kushtetuese si një nevojë për ushtrimin sa më të mirë të kompetencave të gjykatës, dhe rrjedhimisht edhe gëzimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara me Kushtetutë, si dhe mbrojtjen e tyre.

KOMPETENCAT E GJYKATËS KUSHTETUESE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë së Veriut është organ i Republikës që mbron kushtetutshmërinë dhe ligjshmërinë. Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë së Veriut ka këto kompetenca, të cilat përcaktohen në nenin 110 të Kushtetutës:

1. vendos për përputhshmërinë e ligjeve me Kushtetutën;
2. vendos për përputhshmërinë e rregullave të tjera dhe të marrëveshjeve kolektive me Kushtetutën dhe me ligjet;
3. mbron lirinë dhe të drejtat e njeriut dhe qytetarit në lidhje me lirinë e besimit, ndërgjegjes, mendimit dhe shprehjes publike të mendimit (kjo liri është e garantuar në nenin 16 dhe nenin 19 të Kushtetutës), lirinë e shoqërimit dhe veprimin politik (e garantuar nga neni 20 i Kushtetutës). Duke pasur parasysh se veprimi dhe organizimi politik është një çështje shumë komplekse dhe përmban të drejta të tjera që lejojnë ushtrimin e lirë të së drejtës për bashkim dhe veprim politik, ato rregullohen me dispozita të tjera në Kushtetutë, siç janë liria e shprehjes, e drejta për tubim paqësor dhe shprehja e protestës publike, (e garantuar në nenin 21), pjesëmarrja në zgjedhje si komponent i së drejtës së votës, (e garantuar në nenin 22), e drejta e çdo qytetari për të marrë pjesë në ushtrimin e funksioneve publike, (e garantuar në nenin 23 të Kushtetutës); e drejta e mbrojtjes nga diskriminimi në bazë të gjinisë, racës, përkatësisë fetare, kombëtare, sociale dhe politike (e garantuar në nenin 9 të Kushtetutës);
4. vendos për konfliktin e kompetencave midis bartësve të pushtetit ligjvënës, ekzekutiv dhe gjyqësor;
5. vendos për konfliktin e kompetencave midis organeve të Republikës dhe njësisve të vetëqeverisjes lokale;
6. vendos për përgjegjësinë e Presidentit të Republikës;
7. vendos për kushtetutshmërinë e programeve dhe statuteve të partive politike dhe të shoqatave civile; dhe
8. vendos edhe për çështje të tjera të përcaktuara me Kushtetutë.

Liritë dhe të drejtat e përcaktuara me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut para Gjykatës Kushtetuese mund të mbrohen në dy mënyra:

1. duke paraqitur kërkesë për fillimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë së një dispozite ligjore që kufizon ose cenon ndonjë nga të drejtat ose liritë kushtetuese të përcaktuara dhe të garantuara me Kushtetutë,
1. duke paraqitur një kërkesë për mbrojtjen e lirive dhe të drejtave të përcaktuara në nenin 110, pika 3, të Kushtetutës së Republikës, kur ato cenohen nga një akt ose veprim individual.

2.

PROCEDURA PËR VLERËSIMIN E KUSHTETUTSHMËRISË SË LIGJEVE DHE KUSHTETUTSHMËRISË DHE LIGJSHMËRISË SË RREGULLOREVE DHE AKTEVE TË TJERA TË PËRGJITHSHME

Procedura për vlerësimin e kushtetutshmërisë së ligjeve dhe kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së rregulloreve ose akteve të tjera të përgjithshme në Republikën e Maqedonisë së Veriut, si dhe mënyra e funksionimit të Gjykatës Kushtetuese rregullohen me akt të Gjykatës, i cili përcaktohet me Kushtetutë, nenin 113. Në praktikën tonë ligjore kushtetuese, ky akt është Rregullorja e punës së Gjykatës Kushtetuese. Rregullorja ekzistuese e punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut u miratua, në bazë të nenit 113 të Kushtetutës, në një seancë të Gjykatës Kushtetuese të mbajtur më 7 tetor 1992.

Me këtë rast, duhet të theksohet se, në vitet e fundit, pyetja se cili akt do të rregullojë procedurën para Gjykatës Kushtetuese ishte shpesh objekt diskutimi i publikut maqedonas, dhe mbi të gjitha i publikut ekspert në fushën e së drejtës kushtetuese dhe legjislacionit. Në diskutime u theksua se Rregullorja e punës së Gjykatës Kushtetuese jo vetëm që është zbatuar për një kohë të gjatë në rregullimin e procedurës së vlerësimit të kushtetutshmërisë së ligjeve dhe kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së rregulloreve dhe akteve të tjera të përgjithshme, pa nisur ndryshimin dhe modernizimin më të thellë dhe më thelbësor të saj, por si e tillë është tejkaluar prej kohësh. Sidomos pasi Republika e Maqedonisë së Veriut është një nga të paktat, nëse jo i vetmi vend, i cili ende rregullon çështjet e lartpërmendura me akt të gjykatës, dhe jo me Ligjin për Gjykatën Kushtetuese.

Nevoja për miratimin e një ligji për Gjykatën Kushtetuese nuk u ngrit vetëm nga publiku ekspert vendas, por edhe nga Komisioni i Venecias. Le të shpresojmë se Republika e Maqedonisë së Veriut do të bashkohet me vendet në të cilat procedura para Gjykatës Kushtetuese dhe mënyra e punës së saj rregullohen me ligj.

3.

KËRKESA PËR FILLIMIN E PROCEDURËS PËR VLERËSIMIN E KUSHTETUTSHMËRISË SË LIGJEVE DHE KUSHTETUTSHMËRISË DHE LIGJSHMËRISË SË RREGULLOREVE DHE AKTEVE TË TJERA TË PËRGJITHSHME, PËRMBAJTJA DHE ELEMENTET E DETYRUESHME TË KËRKESAVE PARA GJYKATËS KUSHTETUESE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Sipas Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut që nga viti 1992, procedura për vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së një rregulloreje ose akti tjetër të përgjithshëm iniciohet me vendim të Gjykatës Kushtetuese me kërkesë të paraqitur paraprakisht (neni 11 i Rregullores së punës). Kërkesa për fillimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së një rregulloreje ose akti tjetër të përgjithshëm mund të paraqitet nga çdo qytetar dhe çdo person juridik në Republikën e Maqedonisë së Veriut (neni 12 i Rregullores së punës).

Kërkuesi dhe miratuesi i rregullores ose aktit të kontestuar janë pjesëmarrës në procedurë (neni 13.) Gjykata Kushtetuese, me nismën e saj, mund të nisë procedurën për vlerësimin e kushtetutshmërisë së një ligji, pra vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së një rregulloreje ose akti tjetër të përgjithshëm. Kur shqyrton kushtetutshmërinë dhe ligjshmërinë e një rregulloreje ose akti tjetër të përgjithshëm, Gjykata Kushtetuese mund të angazhohet në një vlerësim të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë dhe të dispozitave të rregullores ose aktit tjetër të përgjithshëm që nuk kundërshtohen në kërkesën e paraqitur, por për të cilat do të përcaktojë se është e nevojshme të zgjerohet vendimmarrja e saj (neni 14).

Kërkesa për fillimin e procedurës për përcaktimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së një rregulloreje ose akti tjetër të përgjithshëm përpara Gjykatës Kushtetuese dorëzohet me shkrim në dy kopje. Gjykata Kushtetuese ka përgatitur një model për Kërkesën për Vlerësimin e Kushtetutshmërisë dhe/ ose ligjshmërisë, e cila rendit të gjitha të dhënat që kërkuesi duhet të sigurojë, siç janë:

- të dhëna për kërkuesin,
- të dhënat kur kërkesa dorëzohet nga një përfaqësues,
- të dhëna për një person juridik, nëse paraqitet si parashtrues i kërkesës, - shënohet në fillim dhe në fund të dosies
- bashkëlidhjet që parashtruesi i kërkesës e sheh të nevojshme t'i paraqesë, të cilat janë në interes të një shpjegimi më të mirë të subjektit të kërkesës.

Kur parashtruesi i kërkesës është **person fizik**, ajo para së gjithash përmban:

- të dhënat personale të kërkuesit si emri dhe mbiemri,
- adresa, me emrin e vendbanimit dhe të komunës, si dhe
- numër telefoni për kontakt.

Kur parashtruesi i kërkesës është **përfaqësues me prokurë**, është e nevojshme që prokura të dorëzohet në origjinal. Kërkesa duhet të përmbajë:

- emrin dhe mbiemrin e përfaqësuesit,
- adresën, si dhe
- numër telefoni për kontakt.

Kur parashtruesi i kërkesës është **person juridik**, kërkesa duhet të përmbajë:

- emrin e saktë dhe të plotë të subjektit juridik,
- selinë e tij,
- të dhëna për përfaqësuesin ligjor dhe natyrisht
- numër telefoni për kontakt.

Për përpunimin e suksesshëm të kërkesës, është shumë e rëndësishme është prezantimi i mirë dhe i qartë i subjektit të kërkesës. Është një nga parakushtet për procesin e vensojes së mëtejshme.

Kërkesa duhet të përmbajë:

- ligjin, rregulloren ose aktin tjetër të përgjithshëm, domethënë disa nga dispozitat e tij që kundërshtohen,
- arsyet e kundërshtimit të tyre,
- dispozitat e Kushtetutës, pra ligji i shkelur nga ai akt, dhe
- emrin, gjegjësisht emri dhe selia e kërkuarit.

Kërkesa përmban **propozimin deri te Gjykata Kushtetuese**, si p.sh.

- për të nisur procedurën,
- për të shfuqizuar ligjin, rregulloren ose aktin tjetër të përgjithshëm të kundërshtuar, ose
- për të anuluar ligjin, rregulloren ose aktin e përgjithshëm të kundërshtuar.

Kërkuarisi gjithashtu mund të tregojë propozimin e tij në lidhje me veprimtarinë dhe vendimin e Gjykatës Kushtetuese, siç është përcaktimi i një mase të përkohshme, e cila natyrisht duhet të arsyetohet dhe shpjegohet mirë pse kërkohet që e njëjta të shqiptohet.

Nëse kërkesa nuk përmban të dhënat e nevojshme, të cilat janë renditur edhe në nenin 15 të Rregullores së punës së Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut, Sekretari i Gjykatës duhet t'i tregojë kërkuarisi mangësitë në të dhe në të njëjtën kohë të përcaktojë afatin brenda të cilit duhet t'i mënjanojë, i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë. Nëse brenda afatit të përcaktuar, paraqitësi i kërkesës nuk heq mangësitë e cekura, Sekretari i Gjykatës Kushtetuese e konstaton këtë në vetë parashtrësën dhe kërkesa konsiderohet se nuk është parashtruar. Të njëjtin fat do ta ketë kërkesa e paraqitur nga një parashtrues i panjohur.

Udhëzime dhe praktikat e mira në përgatitjen e kërkesave

Këshilla me shkrim nga sekretari i Gjykatës (që mban emërtimin "R.br.") nuk do të thotë ende se një çështje për vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë (e ashtuquajtura çështja "U.br.") është formuar. Prandaj është me rëndësi të madhe që kërkesa të përgatitet mirë që në fillim ose të plotësohet dhe të specifikohet mirë nëse këtë e kërkon Gjykata.

Më shpesh, nismat kthehen me një kërkesë për sqarim në rast se nuk përcaktojnë dispozitat kushtetuese që kërkuesi konsideron se janë shkelur nga ligji ose akti nënligjor ndaj të cilit është paraqitur kërkesa. Nuk mjafton të thuhet se akti është antikushtetues pa treguar edhe dispozitat specifike të Kushtetutës që, sipas kërkuesit, shkelen. Gjithashtu nuk mjafton të theksohen vetëm disa nga parimet themelore që si vlera themelore të rendit kushtetues të Republikës së Maqedonisë së Veriut përcaktohen në nenin 8 paragrafi 1 të Kushtetutës. (p.sh. pretendimi se një ligj/akt nënligjor është në kundërshtim me sundimin e ligjit konsiderohet i pamjaftueshëm dhe duhet të mbështetet duke iu referuar disa prej dispozitave të tjera të Kushtetutës – p.sh. një dispozitë specifike e Kushtetutës që garanton disa të drejta ose liri të qytetarit; ose disa dispozita të seksionit të Kushtetutës që rregullojnë organizimin e pushtetit shtetëror).

Iniciativa nuk duhet t'i referohet zbatimit të ligjit në praktikë, pasi ekziston jurisprudenca e përcaktuar që Gjykata Kushtetuese nuk është kompetente për të vendosur për zbatimin e ligjit. Gjykata Kushtetuese gjithashtu nuk është kompetente për të vlerësuar përputhshmërinë e ndërsjellë të ligjeve. Akti që kundërshtohet nga kërkesa duhet doemos të jetë një rregullorë, domethënë duhet të ketë karakter të përgjithshëm, të ketë efekt *erga omnes* dhe të rregullojë marrëdhëniet që zbatohen për një numër të pacaktuar subjektësh. Aktet individuale që rregullojnë marrëdhëniet për subjekte të veçanta dhe që kanë efekt inter partes nuk mund t'i nënshtrohen vlerësimin të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së tyre në një procedurë sipas kërkesës.

Shembuj:

Me vendimin U.nr.278/2020,¹ Gjykata Kushtetuese refuzoi kërkesën për vlerësimin e kushtetutshmërisë së nenit 281-a të Ligjit për Familjen, sepse kërkesa ishte që Gjykata Kushtetuese përmes mekanizmit kushtetues të fillojë procedurën për kryerjen e korrigjimit nomoteknik në Ligjin për Familjen me qëllim të kryerjes së harmonizimit të ndërsjellë të ligjeve, ku gjykata vlerësoi se një kërkesë e tillë është jashtë kompetencave kushtetuese të gjykatës të përcaktuara në nenin 110 pikat 1 dhe 2 të Kushtetutës.

Gjykata, me vendimin U. nr. 47/2017,² hodhi poshtë nismën për fillimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së vendimit për zgjedhjen e Kryetarit të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, numër 08-1108/1 datë 2 maj 2017 ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 53/2017) të miratuar nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë. Vendimi i kontestuar nuk ka karakterin e një rregulloreje, pra Gjykata vlerësoi se nuk është kompetente për të shqyrtuar zbatimin e rregulloreve nga Kuvendi, dhe se vendimi i kontestuar nuk është në rendin ligjor, kështu që Gjykata vlerësoi se kushtet për refuzimin e nismës në përputhje me nenin 28 paragrafet 1 dhe 3 të Rregullores së punës janë plotësuar.

Elementet, d.m.th. të dhënat që përbëjnë përmbajtjen e kërkesës, dhe që u referohen kërkuesve, duhet të përmbahen edhe në raportin që përgatitet mbi një kërkesë specifike për të cilën Gjykata Kushtetuese merr vendimin e saj.

1 Vendimi U.nr.278/2020 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=20766>

2 Vendimi U.nr.47/2017 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=23154>

Kur flasim për paraqitjen e kërkesës në Gjykatën Kushtetuese, në jurisprudencën e gjykatës, shpesh ndodh që kërkesa e paraqitur të kërkojë mendim, shpjegim apo ndërhyrje para autoriteteve të tjera. Meqenëse kjo tashmë është jashtë kompetencave të përcaktuara të Gjykatës Kushtetuese, Sekretari i Gjykatës Kushtetuese do të informojë kërkuuesin me shkrim se Gjykata Kushtetuese nuk është kompetente për të vendosur për çështje të tilla (neni16 i Rregullores së Punës).

VENDIME TË GJYKATËS KUSHTETUESE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT PËR KËRKESA

Procedura në Gjykatën Kushtetuese, nga fillimi i saj me depozitimin e nismës dhe vendosjen e saj në rendin e ditës së Gjykatës, deri në miratimin e vendimit përfundimtar për një nismë të veçantë, mund të mbulojë disa faza, nëse për miratimin e vendimit përfundimtar përcaktohet se është e nevojshme të sqarohet situata faktike dhe ligjore për një çështje specifike.

Nëse është e nevojshme të dëgjohen mendimet e ekspertëve, mund të zhvillohet një seancë përgatitore, ose nëse tashmë është filluar një procedurë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së aktit të kontestuar, mund të zhvillohet një seancë dëgjimore publike. Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë së Veriut vendos për mbajtjen e seancës përgatitore, përkatësisht për mbajtjen e seancës publike, varësisht nga vlerësimi i saj i pavarur për kompleksitetin dhe rëndësinë e një rasti të veçantë që do të vendoset.

Në më shumë se tridhjetë vitet e fundit të ekzistencës dhe funksionimit të Gjykatës Kushtetuese në një Republikë të pavarur dhe autonome të Maqedonisë së Veriut, kemi pasur periudha kur këto faza të procedurës para Gjykatës Kushtetuese praktikoheshin shumë shpesh, dhe kjo veçanërisht vlen për seancën përgatitore. Duhet të theksohet se ishte një mënyrë shumë e mirë për të parë një rast të veçantë sa më mirë nga të gjitha aspektet e tij dhe për të dëgjuar mendimin e personave shkencorë dhe ekspertë në fushën të cilës i referohej nisma, dhe kështu vendimin e Gjykatës Kushtetuese për t'u mbështetur sa më shumë që të jetë e mundur. Për fat të keq, në vitet e fundit, shumë rrallë zhvillohen seanca publike dhe seanca përgatitore për iniciativa të caktuara, gjë që shkon në dëm të cilësisë dhe punës së Gjykatës Kushtetuese.

Gjatë vendimmarrjes, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë së Veriut sjell vendime, aktvendime dhe konkluzione.³

Gjykata Kushtetuese, pas kërkesës së paraqitur dhe të miratuar, mund të marrë një vendim që do të anulohet ose shfuqizohet ligjin ose rregulloren tjetër, gjegjësisht programin dhe statutin e një partie politike ose akti tjetër të përgjithshëm që është kundërshtuar nga nisma. Vendimi është një akt me të cilin Gjykata vendos me meritë për thelbin e punës.

Gjykata Kushtetuese mund të marrë vendim edhe për përcaktimin e antikushtetueshmërisë dhe paligjshmërisë së një rregulloreje dhe të një akti tjetër të përgjithshëm në kohën e vlefshmërisë, i cili ka pushuar së qeni i vlefshëm gjatë procedurës, nëse plotësohen kushtet për anulimin e tyre.⁴

Miratimi i vendimit të anulimit ose shfuqizimit paraprihet nga një vendim për fillimin e një procedure në të cilën Gjykata Kushtetuese vë në dukje arsyet për të cilat ajo dyshon në kushtetutshmërinë ose ligjshmërinë e aktit të kontestuar dhe ai vendim i dorëzohet miratuesit të aktit. Nëse miratuesi i aktit nuk përgjigjet ose nëse paraqet një përgjigje që nuk ndryshon gjendjen faktike dhe juridike të çështjes, vetëm atëherë Gjykata Kushtetuese merr vendimin për anulimin ose shfuqizim dhe ai është i formës së prerë.

Pra, në rastin e **antikushtetueshmërisë së ligjit ose rregullores, procedura para Gjykatës Kushtetuese ka dy faza:** faza e fillimit të procedurës me aktvendim dhe faza e vendimit të formës së prerë duke anuluar ose shfuqizuar aktin (dispozitën) e kontestuar.

3 Shih nenin 69 të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 70/1992, 202/2019; 256/2020; 65/2021. Shih tekstin e konsoliduar të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut në dispozicion në: <https://ustavensud.mk/wp-content/uploads/2017/09/Delovnik-2022.pdf>

4 Ibid, neni 70

Përveç fillimit të procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë së ligjeve, përkatësisht kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së një rregulloreje dhe akti tjetër të përgjithshëm, Gjykata Kushtetuese merr vendim edhe për pezullimin e procedurës, refuzimin e nismës, si dhe në rast se vendos një masë të ashtuquajtur të përkohshme për pezullimin e akteve ose veprimeve individuale të miratuara në bazë të një ligji, rregulloreje ose akti tjetër të përgjithshëm, që është objekt i vlerësimit të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë. Me vendim, Gjykata Kushtetuese vendos gjithashtu mosfillimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë në rast se konstaton se pretendimet në kërkesë janë të pabaza dhe se akti i kundërshtuar është në përputhje me Kushtetutën ose ligjin.

4.1. Veprimet e ndërmarra gjatë procedurës dhe shembujt nga praktika

Gjykata Kushtetuese miraton konkluzione për veprimet e ndërmarra gjatë procedurës.

Gjykata Kushtetuese shfuqizon (*ex nunc*) ose anulon (*ex tunc*) një ligj nëse përcakton se ai nuk është në përputhje me Kushtetutën. Në rastin e parë, kur Gjykata merr një vendim shfuqizues, do të thotë se ajo vepron nga momenti i miratimit të tij dhe ligji i shfuqizuar nuk do të zbatohet në të ardhmen. Në rast se Gjykata merr vendim për anulim, anulimi mbulon periudhën nga miratimi i ligjit dhe kjo do të thotë se ligji që është anuluar shtë njësoj sikur të mos jetë miratuar asnjëherë.

Gjykata do të shfuqizojë ose anulojë çdo rregullore ose akt tjetër të përgjithshëm, marrëveshje kolektive, statut ose program të një partie ose shoqate politike, nëse përcakton se ato nuk janë në përputhje me Kushtetutën ose ligjet (neni 112 i Kushtetutës). Edhe këtu pasojat e shfuqizimit dhe anulimit janë të njëjta si në rastin e mëparshëm.

Shembuj praktikë të vendimeve shfuqizuese

Nga jurisprudenca kushtetuese dhe gjyqësore e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, në vazhdim do të japim disa shembuj të vendimeve shfuqizuese.

Gjykata Kushtetuese, me vendimin U.nr.113/2022⁵, shfuqizoi nenin 4 të Ligjit për ndryshimin e Ligjit për pagat dhe shtesat e tjera të personave të zgjedhur dhe të emëruar në Republikën e Maqedonisë⁶ dhe nenin 1 të Ligjit për ndryshimin e Ligjit për pagat dhe shtesat e tjera të personave të zgjedhur dhe të emëruar në Republikën e Maqedonisë.⁷ Arsyeja e shfuqizimit ishte se Gjykata konstatoi se në të njëjtën kohë ekzistojnë dy rregulla ligjore për përcaktimin e bazës së pagës së personave të zgjedhur dhe të emëruar, që për rrjedhojë dispozitat ligjore janë të paqarta dhe të pasakta dhe në kundërshtim me parimin e shtetit të së drejtës të nenit 8 pika 3 dhe se për shkak të qasjes jo konsistente të ligjvënësit në rregullimin e çështjes së llogaritjes së bazës së pagës së personave të zgjedhur dhe të emëruar, vihet në pikëpyetje edhe ushtrimi i së drejtës së punëmarrësve për shpërbllim të përshtatshëm sipas nenit 2 pika 3 të Kushtetutës.

Vendimi shfuqizues i Gjykatës Kushtetuese është edhe Vendimi U. nr.148/2021-1 dhe U. nr.15/2022-1⁸ me të cilin u shfuqizua neni 12 i Ligjit për Përcaktimin e Interesit Publik dhe Emërimin e Partnerit Strategjik për Zbatimin e Projektit për Ndërtimin e Korridorit të Infrastrukturës 8 (seksioni Tetovë-Gostivar-Bukojçani dhe projekti i autostradës Trebenishtë-Strugë-Qafë Thane) dhe Korridori 10 (seksioni i autopstradës Prilep-Manastir) në Republikën e Maqedonisë së Veriut,⁹ sepse vlerësoi se rregullimi i

5 Vendimi U.nr.1113/2022-1 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=23879>

6 Ligji për ndryshimin e Ligjit për pagat dhe kompensimet e tjera të personave të zgjedhur dhe të emëruar në Republikën e Maqedonisë, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 97/2010

7 Ligji për ndryshimin e Ligjit për pagat dhe kompensimet e tjera të personave të zgjedhur dhe të emëruar në Republikën e Maqedonisë, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 139/201

8 Vendimi U.nr.148/2021 dhe U.nr.15/2022 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=22079>

9 Ligji për Përcaktimin e Interesit Publik dhe Emërimin e Partnerit Strategjik për Zbatimin e Projektit për Ndërtimin e Korridorit të Infrastrukturës 8, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 163/2021

çështjes së kohës së punës, i përcaktuar në nenin 12 të Ligjit, sipas të cilit koha e punës së punëtorit gjatë gjithë ciklit të projektit mund të jetë mesatarisht 60 orë në javë gjatë gjithë vitit, nuk është në përputhje me nenin 32 paragrafi 4 të Kushtetutës, dhe kështu me sundimin e ligjit si vlerë themelore të rendit kushtetues të Republikës.

Gjykata Kushtetuese, me vendimin U.nr. 8/2022¹⁰, shfuqizoi nenin 22 të Ligjit për pagat dhe shtesat e tjera të personave të zgjedhur dhe të emëruar në Republikën e Maqedonisë së Veriut, i cili parashihte të drejtën për pagë pas përfundimit të detyrës dhe për ata mbajtës të posteve publike që do të japin dorëheqjen ose do të shkarkohen para mbarimit të mandatit të tyre. Gjykata vlerësoi se normimi i përgjithshëm në dispozitën e kontestuar jo vetëm që nuk ka qëllim legjitim, por është joproporcional dhe ekskluzivisht në favor të interesit privat të një grupi të caktuar të funksionarëve publikë që nuk është në përputhje me nenin 8 paragrafi 1 pika 3 të Kushtetutës.

Gjatë krizës së shkaktuar nga Covid-19, Gjykata Kushtetuese miratoi Vendimin U.nr. 44/2020 dhe U.nr. 50/2020¹¹, i cili anuloi dy dekrete me fuqi ligjore që përcaktonin pagën minimale të personave të zgjedhur, të emëruar në sektorin publik gjatë gjendjes së jashtëzakonshme. Gjykata konstatoi se kufizimi i masës së pagës për kohëzgjatjen e gjendjes së jashtëzakonshme nuk ka legjitimitet ligjor, sepse në të njëjtën kohë një kufizim i tillë cenon edhe të drejtën e pronës, se masa e miratuar me dekretin e kontestuar nuk është adekuate dhe proporcionale me objektivin që kërkon të arrijë dhe miratimi i saj nuk është domosdoshmërisht i justifikuar në këtë kohë, as nuk është një masë e përgjithshme krize.

Gjykata gjithashtu konstatoi se dispozita nënkupton trajtimin e ndryshëm të shtetasve që janë në të njëjtën situatë dhe pozitë juridike, që përbën diskriminim në bazë të statusit shoqëror, që nënkupton edhe statusin profesional të shtetasit-punëmarrës, që është në kundërshtim me nenin 9 dhe nenin 54 të Kushtetutës.

Nga praktika më e vjetër kushtetuese dhe gjyqësore, si një nga vendimet më të rëndësishme të anulimit, duhet të përmendet Vendimi U.nr.139/2010¹² me të cilin Gjykata shfuqizoi nenin 4 pikat 47 dhe 48, nenin 112 paragrafët 7 dhe 8, nenin 114 paragrafët 7,8 dhe 9, nenin 115 dhe nenin 138 paragrafi 1 pikat 28 dhe 29 të Ligjit për Komunikimet Elektronike.¹³ Gjykata vlerësoi se dispozitat e kontestuara të ligjit nuk përmbajnë garanci të mjaftueshme kundër abuzimit të mundshëm nga organi i autorizuar i mundësisë së dhënë teknike për monitorim të vazhdueshëm dhe të pavarur të përmbajtjes së komunikimit. Në këtë rast, Gjykata shprehu një qëndrim shumë domethënës se legjislati në lidhje me zbatimin e masave për përgjimin e komunikimeve duhet të përmbajë një ide të qartë të rrethanave dhe kushteve në të cilat autoriteti publik është i autorizuar të përdorë një masë të tillë, mënyrën në të cilën kryhet përgjimi, rastet në të cilat përgjimi i komunikimeve ka justifikimin e tij, autoritetin që jep urdhrin për përgjimin e komunikimeve dhe se gjithçka tjetër shkon në drejtim të pushtetit të pakufizuar dhe është në përputhje me parimin e sundimit të ligjit.

10 Vendimi U. nr.8/2022 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=23716>

11 Vendimi U.nr.44/2020 dhe U.nr.50/2020 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=19241>

12 Vendimi U.no.139/2010 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=10381>

13 Ligji për komunikimet elektronike ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr.13/2005, 14/2007, 98/2008 dhe 83/2010)

4.2. Vendime të Gjykatës Kushtetuese që rrëzojnë kërkesën dhe shembuj nga praktika

Gjykata Kushtetuese do ta refuzojë nismën nëse nuk është kompetente të vendosë për kërkesën e përfshirë në të; nëse tashmë ka vendosur për të njëjtën çështje (res judicata), dhe nuk ka arsye për një vendim të ndryshëm dhe nëse ka pengesa të tjera procedurale për të vendosur për kërkesën (neni 28 i Rregullores së Punës së Gjykatës Kushtetuese).

Shembuj nga praktika - të Gjykatës Kushtetuese që rrëzojnë kërkesën

Moskompetenca

Gjykata, me Vendimin U. nr.30/2022¹⁴, refuzoi kërkesën për fillimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së Vendimit për shkarkimin e anëtarit të Komisionit për Çështje Zgjedhore dhe Emërime të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut Nr.08-1046/1 të datës 3 mars 2022.¹⁵

Gjykata vlerësoi se vendimi i kundërshtuar nuk është një rregullore e përshtatshme për vlerësim kushtetues dhe gjyqësor sepse është një akt individual. Gjykata theksoi se brenda kompetencave të saj të përcaktuara me kushtetutë nuk mund të angazhohet në vlerësimin e akteve specifike, as në vlerësimin e procedurës për miratimin e atyre akteve dhe zbatimin e rregulloreve përkatëse gjatë miratimit të tyre, veçanërisht duke marrë parasysh se praktika e demokracisë parlamentare të deputetëve në legjislaturë nuk është në kompetencë të Gjykatës Kushtetuese dhe hodhi poshtë iniciativën për shkak të mosrespektimit.

Res judicata

Gjykata, me vendimin U. nr. 151/2019, e hodhi poshtë nismën për fillimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Ligjit për të Drejtat e Presidentit të Republikës së Maqedonisë dhe familjes së tij pas pushimit të detyrës ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 46/2004, 109/2006 dhe 157/2007) sepse për këto çështje Gjykata Kushtetuese tashmë ka vendosur me vendimin U. nr. 75/2005, kur e vlerësoi kushtetutshmërinë e Ligjit në tërësi, dhe pastaj vendimet e tjera të renditura kur e vlerësoi kushtetutshmërinë e dispozitave të caktuara të Ligjit, dhe nuk ka bazë për një vendim tjetër, kështu që Gjykata vlerësoi se janë përmbushur kushtet e nenit 28 pika 2 të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese për refuzimin e nismës.

Pengesa procedurale

Në rastin U. nr.77/2023,¹⁶ Gjykata Kushtetuese refuzoi kërkesën për fillimin e procedurës për vlerësimin e një dispozite të Ligjit për Barnat dhe Pajisjet Mjekësore, e cila u fshi me ndryshime të mëvonshme të ligjit. Gjykata theksoi se kërkesa kërkon një analizë kushtetuese-gjyqësore të një dispozite që nuk është më pjesë e rendit juridik të Republikës së Maqedonisë së Veriut, e cila është një pengesë procedurale për vendimmarrjen, dhe se Gjykata mund të vlerësojë kushtetutshmërinë dhe ligjshmërinë vetëm të atyre akteve dhe përmbajtjeve që janë pjesë e rendit juridik.

14 Vendimi U.30/2022 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=22347>

15 Vendim për shkarkimin e anëtarit të Komisionit për çështje zgjedhore dhe emërime të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr.45/2022

16 Vendimi U.nr.77/2023 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=24639>

4.3. Vendimet e Gjykatës Kushtetuese për mosfillimin e procedimit për një kërkesë të paraqitur

Gjykata Kushtetuese nuk mund të nisë procedime për kërkesë nëse dispozitat e ligjit, rregullores ose ndonjë akti tjetër të kontestuar të përgjithshëm janë të qarta dhe të sakta dhe nuk vënë në dyshim kushtetutshmërinë dhe ligjshmërinë e tyre.

Gjykata Kushtetuese me vendimin U.nr.22/2020 dhe U.nr.231/2020¹⁷ nuk ka iniciuar procedurë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së nenit 110 të Ligjit për Prokurorinë Publike.¹⁸ Gjegjësisht, nga analiza e bërë dhe gjendja faktike e paraqitur, Gjykata konstatoi se ligjvënësi përcaktoi qartë, saktë dhe pa mëdyshje mënyrën e përdorimit dhe shkatërrimit të materialeve dhe transkripteve të materialeve të përgjuara në mënyrë të paligjshme, duke përcaktuar afatet për shkatërrimin e tyre, duke ngarkuar në mënyrë kategorike Prokurorinë Publike me atë se çfarë duhet të bëjë në aktakuza konkrete të filluara dhe të papërfunduara dhe raste që lidhen me materiale të përgjuara të paautorizuara në përputhje me nenin 106 paragrafi 1 dhe Amendamentin XXX pika 1 të Kushtetutës.

Me vendimin U. nr. 291/2020¹⁹, Gjykata Kushtetuese nuk ka filluar procedurën për vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së: nenit 10-a të Rregullores për marrjen e provimit pranues në Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë "Pavel Shatev"²⁰ dhe nenit 42-a të Statutit të Akademisë të miratuar nga Këshilli Drejtues i Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë "Pavel Shatev". Dispozitat e kontestuara i referoheshin zbatimit të parimit të përfaqësimit të barabartë dhe adekuat të kombësive në përzgjedhjen e kandidatëve për trajnim fillestar në Akademi. Gjegjësisht, Gjykata vlerësoi se këto akte nënligjore nuk parashikojnë të drejta dhe detyrime që janë çështje ligjore, d.m.th. se ato janë dispozita që e bëjnë të drejtën e përfaqësimit të barabartë të qytetarëve që u përkasin të gjitha komuniteteve në Republikën e Maqedonisë së Veriut të zbatueshme dhe realisht të arritshme në rendin ligjor, dhe jo vetëm deklarative.

4.4. Vendime të Gjykatës Kushtetuese për pezullimin e procedurës dhe shembuj nga praktika

Gjatë procedurës, Gjykata Kushtetuese, deri në miratimin e vendimit të formës së prerë, mund të marrë vendim për ndalimin e ekzekutimit të akteve ose veprimeve individuale të ndërmarra në bazë të një ligji, të një rregulloreje ose të një akti tjetër të përgjithshëm, kushtetutshmërinë ose ligjshmërinë e të cilit e vlerëson, që njihet edhe si vendosja e një mase të përkohshme. Gjykata Kushtetuese i angazhohet për miratimin e një vendimi të tillë, domethënë vendosjes së një mase të tillë, nëse me zbatimin e mëtejshëm të ligjit, një rregulloreje ose një akti tjetër të përgjithshëm që i nënshtrohet vlerësimit të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë, mund të ketë pasoja që do të ishin të vështira për t'u hequr.²¹

Gjykata Kushtetuese mund të vendosë pezullimin e procedurës në rastet e mëposhtme:

- nëse gjatë procedurës ligji, rregullorja ose akt tjetër i përgjithshëm pushon së qeni i vlefshëm dhe nuk gjen arsye për vlerësimin e kushtetutshmërisë së tyre, gjegjësisht kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë në kohën e vlefshmërisë së tyre;
- nëse gjatë procedurës kërkesa tërhiqet dhe Gjykata Kushtetuese nuk gjen arsye për të zhvilluar procedurën me nismën e saj;
- nëse vërtetohet se fillimi i procedurës është bazuar në një situatë faktike të rreme;

17 Vendimi U.nr.22/2020 dhe U.nr.231/2020 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=24225>

18 Ligji për Prokurorinë Publike, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr.42/2020

19 Vendimi U.nr.291/2020 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=21024>

20 Rregullore për marrjen e provimit pranues në Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publik "Pavel Shatev", Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë"nr.77/2015, 195/2015, 115/2019 dhe 193/2020

21 Shih nenin 27 të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

- nëse, pas përcaktimit të statusit faktik dhe ligjor të dëgjimit publik, shkaqet për dyshimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë pushojnë së ekzistuari;
- nëse gjatë procedurës supozimet procedurale për sjelljen e mëtejshme të saj pushojnë (neni 47 i Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese).

Vendimet për ndërprerjen e procedurës për shkak të arsyeve të mësipërme, Gjykata Kushtetuese i ka marrë në disa raste, kështu që këtu do të rendisim vetëm disa shembuj të vendimeve të tilla.

- Gjykata Kushtetuese miratoi Vendimin U. nr.76/2019,²² për pezullimin e procedurës për vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së nenit 54 të Rregullores për Furnizimin me Energji të Ngrohjes.²³ Gjykata konstatoi se gjatë procedurës Komisioni Rregullator kishte miratuar Rregullore për ndryshimin e Rregullave për Furnizimin me Ngrohje²⁴ e cila ndryshoi nenin 54 të Rregullores për Furnizimin me Ngrohje. Duke qenë se Gjykata Kushtetuese, gjatë miratimit të vendimit U.nr 76/2019, nuk ka marrë në konsideratë ndryshimin e mësipërm të Rregullores, si dhe fillimi i procedurës është bazuar në një situatë faktike të gabuar, ndaj pezullohet me vendimin e mësipërm.
- Gjykata Kushtetuese me vendimin U.nr.28/2019²⁵ ka ndërprerë procedurën e vlerësimit të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së vendimit për ndalimin e zbatimit të planeve të detajuara urbanistike, numër 08-5438/12 datë 13.12.2018, miratuar në seancën e 21 të Këshillit të Komunës Qendër, të mbajtur më datë 13.12.2018.²⁶ Gjatë procedurës, Këshilli i Komunës Qendër miratoi Vendim për mënyrën e zbatimit të planeve të detajuara urbanistike, numër 08-1859/2 datë 27.03.2019,²⁷ me miratimin e të cilit akti i kontestuar pushoi së qeni i vlefshëm dhe nuk është më në rendin juridik, me ç'rast Gjykata përcaktoi se kushtet e nenit 47 pika 1 të Rregullores për ndërprerjen e procedurës janë plotësuar.

22 Vendimi U.76/2019, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=18768>

23 Rregullat e furnizimit me energji termike, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut "Nr.65/2019

24 Ibid, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut "nr.162/2019

25 Vendimi U.28/2019 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=18004>

26 Vendimi për ndalimin e zbatimit të planeve të detajuara urbanistike të Këshillit të Komunës Qendër, Gazeta Zyrtare e Komunës Qendër" Nr 20/2018

27 Vendim për mënyrën e zbatimit të planeve të detajuara urbane, Gazeta Zyrtare e Komunës Qendër", numri 6/2018

5.

DEVIJIMET E GJYKATËS KUSHTETUESE NGA JURISPRUDENCA E THEMELUAR

Në procedurat e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, është e nevojshme të theksohen disa shembuj të vendimit të Gjykatës Kushtetuese, kur në një moment të caktuar ajo mori një vendim të ndryshëm nga ai që kishte marrë për një çështje të caktuar në një moment tjetër. Ka disa shembuj të kësaj në praktikën kushtetuese-gjyqësore, dhe këtu si më interesantja, natyrisht jo në kuptim pozitiv, do të përmendim procedurën dhe vendimin e Gjykatës Kushtetuese gjatë miratimit të Vendimeve për shpërbërjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë.

Para Gjykatës Kushtetuese, objekt vlerësimi ishin Vendimet për shpërbërjen e Kuvendit, si Vendimi për shpërbërjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë të miratuara në seancën e mbajtur më 18.01.2016, me të cilin u mor qëndrimi se një vendim i tillë do të prodhojë efekt juridik të vonuar, domethënë do të zbatohet nga data 24.02.2016, si dhe Vendimi i miratuar nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë në seancën e mbajtur më 23.02.2016, me të cilin Kuvendi ndryshoi vendimin e mëparshëm dhe ndryshoi datën e përcaktuar më parë të vetë-shpërndarjes, e cila do të vlente nga data 07.04.2016.

Lidhur me Vendimet e kontestuara për shpërbërjen e Kuvendit, Gjykata shprehu qëndrime të ndryshme. Fillimisht, Gjykata e vlerësoi vendimin e kontestuar si akt konkret dhe e refuzoi kërkesën, e më pas në raste të tjera, gjykata meritorisht është futur në vendimmarrje dhe ka vlerësuar se vendimi ka karakter rregullues, ku në një rast ka marrë vendim për shfuqizimin e vendimit të kontestuar, e në një rast tjetër nuk ka nisur procedurë.

Në rastin U.nr. 9/2016,²⁸ gjykata vlerësoi se shpërndarja e Kuvendit nuk përbën rregullore në kuptim të nenit 110 të Kushtetutës dhe hodhi poshtë nismën për fillimin e procedurës së kushtetutshmërisë së Vendimit për shpërndarjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë.²⁹ Duke vepruar kështu, Gjykata vlerësoi se vendimi i kontestuar është një akt konkret dhe nuk përmban norma të përgjithshme të sjelljes, d.m.th. nuk rregullon aspak marrëdhëniet në mënyrë të përgjithshme, dhe kështu plotësohen kushtet për refuzimin e nismës për shkak të mosrespektimit.

Në një rast tjetër, për rastin U.nr.104/2016,³⁰ Gjykata ka marrë vendim për anulimin e vendimit të kontestuar për shpërndarjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, numër 08-362/1 datë 18.01.2016³¹ dhe vendimin për ndryshimin e vendimit për shpërndarjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, nr.08-1320/1 datë 23.02.2016.³² Duke vepruar kështu, Gjykata vlerësoi se vendimi i kontestuar për shpërndarjen e Kuvendit ka karakter rregullues, sepse ky lloj vendimi ka efekt universal dhe në mënyrë indirekte vlen për të gjithë qytetarët që në zgjedhje të drejtpërdrejta hedhin votën e tyre për deputetë të caktuar të Kuvendit.

Në rastin U.nr. 40/2020,³³ gjykata nuk ka nisur procedurë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së Vendimit për shpërndarjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, numër 08-1421/1 datë 16.02.2020.³⁴

28 Vendimi U. nr.9/2016 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=11469>

29 Vendim për shpërbërjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë"nr.9/2016

30 Vendimi U.nr.104/2016 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=11508>

31 Vendim për shpërbërjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë"nr.9/2016

32 Vendim për shpërbërjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë"nr.9/2016

33 Vendimi U.nr.40/2020 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, gjendet në: <https://ustavensud.mk/?p=19015>

34 Vendimi për shpërndarjen e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut, numri 43/2020

Qëndrimi i gjykatës gjatë vendimit ishte se në përputhje me përcaktimin kushtetues të nenit 63 paragrafi 6 të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut, deputetët kanë të drejtë të deklarohen për çështjen e shpërbërjes së Kuvendit, me kusht që shumica e numrit të përgjithshëm të deputetëve të votojnë për të.

Këto shembuj të miratimit të vendimeve të ndryshme të Gjykatës Kushtetuese rëndojnë shumë jurisprudencën kushtetuese, sepse mospërputhja në vendimmarrje ka pasojat e saj jo vetëm në punën e Gjykatës Kushtetuese, por edhe në respektimin e vendimeve të tyre për çështjet tashmë të vendosura, të cilat citohen si praktikë e Gjykatës dhe të cilave gjyqtarët i referohen në vendimin e tyre. Sigurisht, kjo nga ana tjetër ndikon në sigurinë e rendit juridik.

